

Friad – efter två år, åtta

Den 21 oktober friades narkosläkaren från åtalet där åklagaren hävdade att hon hade dräpt en förtidigt född flicka genom en överdos av tiopental. Åklagaren överklagade inte tingsrättens dom, utan den vann tre veckor därpå laga kraft. Det var två år, åtta månader och nio dagar efter att narkosläkaren hade gripits, mitt under morgonens rond på barnintensiven vid Astrid Lindgrens barnsjukhus i Solna, på grund av att höga halter av tiopental påträffats i postmortalt blod

Foto:Tomas Oneborg/Scanpix

månader och nio dagar

från flickan som hon varit ansvarig för att vårda under barnets sista dagar och timmar i livet. Sedan dess har hon mött polisens förakt och kvällspressens drev, hon har tagit emot mordhot och trakasserier, fått sin bil vandaliserad och känt sig tvungen att flytta samt blivit utestängd från akademiska engagemang och uppdrag.

Nu berättar narkosläkaren sin egen historia för Läkartidningen.

TEXT: SARA GUNNARSDOTTER

UKHUS

Narkosläkaren är anesthesi- och intensivvårdsläkare på Astrid Lindgrens barnintensivvårdsavdelning (BIVA). Hon har arbetat i sin specialitet sedan 1984

och med barn sedan 1991. Därför blev hon utsedd att ägna sig enbart åt den svårt sjuka flickan Linnéa och hennes föräldrar, när flickan blivit kraftigt försämrad och lades in på BIVA i september 2008.

– Jag jobbade mycket övertid den där veckan, jag försökte ordna allt för flickan, och det som föräldrarna hade synpunkter på, och verkligen göra allting så bra som möjligt för dem. De ville bland annat flytta barnet till Uppsala, och jag tog genast tag i det, inledde samtal och skrev ner allting, exakt, i journalen. Föräldrarna ville också ha samtal med olika läkare, jag försökte få ihop folk så att vi skulle kunna ha diskussioner om hur svårt sjuk hon var varje dag. Jag var med hela tiden i alla samtal, och jag hade egna samtal med föräldrarna och andra anhöriga så fort de begärde det.

Den extremt förtidigt födda flickan fick av misstag koncentrerad natriumklorid när hon bara var ett par dagar gammal i början av sommaren. Efter det kunde man se en utbredd bilateral hjärnblödning. Det kunde dock aldrig klarläggas om den var en följd av hypernatremi eller om den hängde samman med prematuriteten i sig. Under många veckor fortsatte vården på neonatalavdelningen på Astrid Lindgrens barnsjukhus. Trots flickans stora och allvarliga hjärnskador kunde föräldrarna i början av september få åka hem med sin dotter. Lyckan blev emellertid kortvarig. Redan efter fem dagar fick hon svåra kramper och kom i ambulans till barnakuten. Efter det lades hon in på BIVA. Det var då som chefen för BIVA fattade det ovanliga beslutet att en av hans mest erfarna läkare skulle ägna all sin tid åt ett enda barn.

– Den här familjen hade ju blivit hårt drabbad av att flickan fått en feldosering tidigare, så det fanns en

oro, och det kan jag förstå. Det tog vi på fullaste allvar.

Narkosläkaren säger att familjen behövde mycket information och att hon verkligen försökte ge dem all den som fanns.

– Hon hade ju en väldigt svår hjärnskada. Föräldrarna var med hela tiden i behandlingen. Men de undersökningar vi gjorde visade att hjärnskadan tyvärr inte var förenlig med fortsatt liv.

Den 20 september beslutade läkarna på BIVA, i samråd med de anhöriga, att intensivvården av flickan skulle upphöra. Klockan 16.45 samma dag kopplades respiratorn ur, och klockan 22.02 dog flickan i en sal på BIVA med föräldrar och många anhöriga närvarande.

Narkosläkaren säger att hon tyckte det var bra att kunna ge familjen så mycket resurser så länge som den möjligheten fanns.

– För att de skulle få allt stöd.

Narkosläkaren hade inte någon gång under sina yrkesverksamma år blivit anmäld till vare sig HSN eller Socialstyrelsen.

– Jag var väldigt angelägen om att det här skulle bli bra. Och att vi skulle undvika att det blev någon anmälan.

– Och så fick jag ett mordåtal på halsen i stället ...

Narkosläkaren berättar att den 2 mars var en måndag, och morgonen började med att det var ont om läkare på BIVA.

– När vi hade hunnit halva ronden ungefär så klev det in fyra poliser i skinnjackor på avdelningen. De pratade först med min chef, som kom och hämtade mig och sa att det var några poliser som sökte mig. »Jaha«, sa jag. Jag förstod ingenting. Jag hade vittnat i en rättegång om en barnmisshandel några månader tidigare. Min chef frågade om det kunde ha något med det att göra. Jag sa att jag inte visste.

När narkosläkaren frågade poli-

serna vad det hela rörde sig om, om hon kanske hade gjort något, så fick hon bara veta att hon skulle följa med.

– Jag sa att jag ju ville veta vad jag hade gjort. Och jag sa att innan jag går måste jag skriva färdigt mina anteckningar, vad jag har ordinerat. Det fick jag bara göra för halva antalet patienter, för sedan var de tvungna att ta med mig. Jag fick klä om till civila kläder, men jag behövde inget mer, sa de. En kvinnlig polis fanns hela tiden mindre än en meter ifrån mig. Det var väldigt underligt alltihop.

Såväl narkosläkaren som hennes chef var både förvånade och upprör-

»När vi hade hunnit halva ronden ungefär, så klev det in fyra poliser i skinnjackor på avdelningen.«

da, poliserna ville till att börja med inte ens säga vart de skulle föra henne.

– Min första tanke var att jag kanske hade kört på någon utan att ha sett det. Att jag skulle ha smitit från en olycka. Den där tidigare rättegången, det har inte med det här att göra, tänkte jag. Jag måste ha gjort något. Jag försökte tänka igenom vad det kunde vara. Om det hade hänt något på jobbet, men det var ju inget konstigt där, vad jag visste.

Sedan fördes narkosläkaren till Solna polisstation.

– Där kommanderades jag in i ett rum och skulle klä av mig naken. »Vad är det på gång? Vad är det här för något?« Då väste en av poliserna att »har man gjort något så hemskt som du har gjort, så borde man nog veta det och inte spela på det här sättet som du gör«.

– Jag fattade ingenting! Sedan fick jag ta på mig mina jeans och min t-shirt och gå in i en cell. De sa att jag skulle förhöras.

– Jag undrade varför man inte kunde göra det på en gång när jag hade alla mina kläder på mig. Jag hade fått ta av mig klockan och alla smycken. Jag tänkte att det här är något konstigt.

Narkosläkaren berättar att hon fick sitta i cellen ganska länge, det var svårt med tiden eftersom hon inte hade klocka, innan hon flyttades till en annan cell.

– Jag frågade hur länge jag skulle sitta där och varför ingen kom. De sa att »du får väl vänta på din tur«.

Det hade blivit eftermiddag, och både hunger och törst började göra sig påminda.

– Men det fanns ingen kontakt-möjlighet, ingen klocka eller något att knacka på, utan jag satt därinne. Då kom det någon och sa att jag skulle flytta till ett nytt rum, en ny cell jag skulle sitta i. Jag frågade igen vad jag hade gjort och varför ingen kom. Fram på eftermiddagen så skulle jag gå in i ett rum där två civilklädda människor satt. Jag satte mig ner och frågade vilka de var. Den ena var polis och den andra var civilanställd. De frågade vad jag gjorde den 20 september 2008.

Frågan ställdes alltså ett halvår senare. Narkosläkaren kunde inte svara på frågan men föreslog att hon skulle kunna få titta i sin almanacka som fanns i väskan hon fått lämna ifrån sig. Men nej, det fick hon inte. Istället fick hon veta att hon haft hand om ett sjukt barn.

– Jag sa att jag har haft hand om väldigt många sjuka barn, så jag vet inte vad jag gjorde då, och så sa jag att de måste berätta något mer om det hela för att jag skulle ha en chans att minnas.

Då frågade förhörarna om namnet Linnéa sa henne någonting.

– »Du gjorde någonting med henne den dagen«, sa de. Jag sa att jag inte

– Då sa jag att då sitter jag här, men jag säger ingenting, för jag har inte gjort något. Då sa de att »du tror väl inte att vi har en lista på folk som

springer här bara för att du säger något. Vi får se i morgon om vi kan hitta någon advokat. Sedan får vi faxes till någon, sedan tar det någon dag innan det kommer tillbaka, och du ska ha åklagarens beslut på att du ska ha en advokat. Så det kommer att ta ett par dagar«. Då får det ta ett par dagar, sa jag.

– Så blev jag hänvisad tillbaka in i cellen. Jag frågade hur länge jag skulle sitta där. »Tills du har berättat vad du har gjort.«

Narkosläkaren säger att hon inte fick någon möjlighet att meddela någon närstående var hon var någonstans, hon fick beskedet att det inte behövdes. På kvällen dök en kollega till försvarsadvokaten Björn Hurtig upp.

– Det var min chef som tyckte att det här var väldigt mystiskt, så han hade ringt till en kompis som var åklagare och frågat honom vem den bästa försvarsadvokaten var och fått Björn Hurtigs namn. Han ringde upp Björn Hurtig, som åtog sig fallet, men han kunde inte komma loss på en gång utan skickade till att börja med en kollega från samma kontor.

Narkosläkaren berättade för advokaten vad som hade hänt. Under dagen hade hon suttit och funderat på

vem Linnéa kunde vara och kommit på att det nog rörde sig om fallet när hon blivit beordrad att jobba extra.

– Långsamt

kom det tillbaka. Så jag sa till advokaten att det kanske är det här. Ja, sa han, du är anhöllen för mord, alternativt dråp. Jag förstod ingenting.

Vid det första förhöret som försvarsadvokaten var med på frågade narkosläkaren vad det var för skill-

nad på mord och dråp, men det kunde inte förhörarna redogöra för.

– Advokaten fick gå in och förklara, det tyckte jag var mycket, mycket

»De förstod till exempel inte 'natriumklorid' ... Jag försökte förklara att det var vanligt koksalt ... men de förstod inte.«

märkligt. Några som ska förhöra mig om ett mord och inte vet skillnaden på mord och dråp. Advokaten blev väldigt upprörd.

Narkosläkaren fick med sig ett visittkort av advokaten.

– Jag hade det i fickan, det var det enda jag fick ha där i cellen. Och så fick jag sova på en galonbrits med en filt över mig, med lampan tänd. Det var inte så mycket till sömn.

På morgonen efteråt meddelades det att det inte fanns någon frukost.

– Jag var sist i kön, så det fanns inget kvar. Då hade jag varken fått lunch, middag eller frukost.

Narkosläkaren berättar att när hon bad att man skulle ordna något att äta fick hon veta att man minns inte kunde göra sådana beställningar, utan hon fick klara sig utan.

Under dagen kom Björn Hurtig, som sedan varit hennes försvarsadvokat hela tiden. Förhören fortsatte, och narkosläkaren säger att hon då hade hunnit rekaptulera en del och kunde berätta lite grann av vad hon kom ihåg, även om det inte var särskilt mycket.

– Redan då så uppstod ett jätteproblem. De som förhörde mig förstod inte vad jag sa för att jag råkade använda en del ord som jag inte tänkte på att översätta till vanlig svenska. De förstod till exempel inte »natriumklorid«. Visste inte vad det var, utan de började kalla det för ett gift. Jag försökte förklara att det var vanligt koksalt som finns i tårar och finns på bordet ibland som vanligt salt, men de förstod inte. Den som förhörde mig var en ung civilanställd kvinna. Hon visste inte vad en respirator var, hon kunde inte räkna procent, hon förstod inte när jag

»Min första tanke var att jag kanske hade kört på någon utan att ha sett det. Att jag skulle ha smitit från en olycka.«

visste vad det rörde sig om men att jag vill ha en advokat. Det har jag sett på tv att man får ha.

Enligt narkosläkaren blev hon då tillsagd att sluta krångla. Hon fick veta att det kunde ta flera dagar att få fram en advokat.

skulle förklara olika läkemedel. Till slut sa jag att det är väldigt svårt för mig om jag ska dra hela min utbildning, som består av ganska många år, för dig här i ett förhör. Då sa hon att jag inte skulle vara oförsämd utan jag skulle förklara vidare.

Narkosläkaren säger att mycket av det hon berättar nu sades när bandspelarna var avstängda.

– Jag försökte förklara att jag inte hade gjort något med den här lilla flickan, utan jag hade varit väldigt angelägen om att det skulle bli så bra som möjligt. Den här veckan i september när jag hade skött det här barnet så hade jag bara haft henne. Vilket vi aldrig annars har, vi har ju alltid flera barn. Så jag kunde inte förstå när jag satt där, vad det var som jag hade gjort fel och att jag skulle ha tagit livet av henne.

Hela veckan fortsatte med flera korta förhör.

– Och så träffade jag min advokat och pratade med honom om det hela. När jag frågade vad alltihop grundade sig på framkom det att man hade fått ett blodprov som efter analys på Rättsmedicinalverket (RMV) visade

»Då hade jag blivit förhörd i totalt 92 minuter. Det var vid flera tillfällen, men totalt en och en halv timme var vad jag fick försvara mig under.«

hög halt av tiopental. »Tiopental?« sa jag. Men jag hade ju aldrig ordinerat tiopental till henne under tiden jag var ansvarig.

– Jag försökte berätta hur man vårdar svårt sjuka. Och de sa bara att »du var ansvarig när hon dog, alltså har du givit en dödlig spruta med tiopental« och »det här är ju dödligt och en dödlig dos«. Jag sa att man inte kan säga det. Det här var en koncentration man hittat i blodprovet, det har inget med en dos att göra. Men det var som att tala förbi någon. De förstod inte vad jag sa. En eftermiddag när de hade stängt av bandspelaren så frågade jag om de hade varit på barn-IVA över huvud taget. Då hade den kvinnliga civilan-

ställda varit där en gång. Har du varit inne på ett rum med patienter? Nej, det hade hon inte varit. Har du sett ett barn i respirator? Nej. Har du sett den här salen där det här ska ha utspelat sig? Nej, det hade hon inte. Så ni har inte varit inne och tittat på det här? Ni vet inte hur det ser ut, ni vet inte hur det går till, ni vet inte hur vi vårdar? Nej. Men hur kan ni då ställa frågor? Det är ju väldigt mycket ni inte förstår? Har ni sett hur mediciner förvaras och hur vi jobbar? Nej. Då sa jag att jag tror att ni har mycket att titta på och kolla upp innan ni drar förhastade slutsatser. För jag har inte gjort något utöver vad jag har rätt att göra i mitt yrke.

– När jag ibland under förhören var tvungen att tänka efter hur jag skulle säga på svenska så påstod de att jag pratade långsamt för att jag skulle kunna komma på hur jag skulle konstruera lögnerna. Så sa poliserna.

Narkosläkaren säger att hon kände sig väldigt ensam.

– Jag fick inte ha några kontakter, fick inte läsa någonting, inte någon tidning, inte någon bok. Ingen tv, ingen video eller radio. Bara prata med advokaten.

Narkosläkaren berättar att under den veckan hon satt i arresten på polisstationen så var lampan tänd dygnet runt.

– De kom in och öppnade dörren ideligen på natten, när jag skulle försöka sova.

På torsdagen fick narkosläkaren veta att hon skulle på häkttingsförhandling på fredagen.

– Sista natten så var det en polis som tittade till mig. Han sparkade med sina stålhättor på dörren varje gång och skrek att jag skulle ställa mig upp, så att han skulle se att jag levde. Till slut när han hade gjort det varje halvtimme så orkade jag inte. Då kom han in i cellen och sa

att jag var tvungen att ställa mig upp. Jag sa att jag ska på förhandling i morgon, jag måste få sova, jag förstår inte varför du ska ha mig att stå upp varje halvtimme här på natten. Då slängde han ner mig på britsen, in i väggen, och sa att om jag inte förstod det så kanske jag förstod det efter det här. Det är ju ren tortyr.

Inför häkttingsförhandlingen fick narkosläkaren duscha och sätta på sig rena kläder som hade lämnats till henne.

– Och jag fick borsta tänderna för första gången.

När hon fördes in till häkttingsförhandlingen försökte hon så gott det gick att dölja sitt ansikte för kamerorna.

– Jag hade ju inte gjort någonting fel, så jag ville inte framträda. Det var skönt att det bestämdes att förhandlingarna skulle hållas bakom stängda dörrar.

Inledningsvis var det åklagaren Elisabeth Brandt som höll i utredningen. Narkosläkaren säger att det var först under häkttingsförhandlingen hon fick en sammanhängande bild av vad anklagelserna bestod i.

– Att jag hade begått ett barmhär-tighetsmord. Att jag inte hade orkat se den här sjuka lilla flickan, och därför hade jag givit henne en dödlig dos av tiopental.

Jag sa att natriumklorid var det enda jag hade sprutat på flickan den sista dagen. Då sa Elisabeth Brandt: »Natriumklorid! Här hör ni hur hon pratar om gift! Hon har använt gift!« Jag försökte säga att natriumklorid inte är något gift men fick höra att jag försökte förklara bort mig. Jag kände att inte ens här förstår de vad jag säger. Finns det ingen som jag kan få prata med som kan någonting? Som är sjukvårdsutbildad på något sätt. Åklagaren påstod att eftersom tiopental inte fanns skrivet i journalen så hade jag gett det. Jag tänkte hela tiden: »Är detta Sverige?»

– Sedan fick jag veta att jag var häktad. Anledningen var att jag annars skulle kunna prata med den undersköterska som hade varit med och vårdat flickan. Men vi hade ju jobbat ihop i nästan ett halvår. Så

vad skulle jag säga till henne nu? Jag förstod inte riktigt det där.

– Jag fördes till Kronobergshäktet på fredagseftermiddagen. Då var det en ny omgång med att jag skulle klä av mig och få på mig andra kläder. Jag blev inlåst i ett rum, och så fick jag veta att jag var häktad med restriktioner som betydde att jag fortfarande inte fick läsa dagstidningar eller se på tv, prata med någon, eller ringa någonstans. Bara prata med min advokat. På häktet var de väldigt vänliga. De förstod att jag var ganska omtumlad. De förklarade och kom in och pratade med mig lite grann då och då. Min advokat kom också varje dag.

På måndagen den 9 mars hade Björn Hurtig skrivit en överklagan av häktningsslutet, men innan tingsrätten hann ta ställning till den hade åklagaren bestämt att narkosläkaren skulle släppas ur häktet.

– Då hade jag blivit förhörd i totalt 92 minuter under åtta dagar. Det var flera tillfällen, men totalt en och en halv timme var vad jag fick försvara mig under. Och då var det nästan ingen idé att försvara sig, för de hade redan bestämt att det var jag som hade dödat den här flickan med för mycket sömnmedel, och de förstod inte vad jag försökte säga.

Narkosläkaren säger att hon aldrig var rädd trots behandlingen på polisstationen.

– Jag visste att jag inte hade gjort något, så jag tänkte att på något sätt måste det här lösas sig.

– Men att man fick behandla en människa så! Det visste jag inte. Då förstår jag hur förfärligt det måste vara när någon annan är fullständigt oskyldig, och kanske inte har en chef, som förstått att det här är något tokigt, och som kan ringa och ordna. Det här var fruktansvärt. Så här får det inte gå till i Sverige.

Narkosläkaren berättar att försvarsadvokaten sa att det ändå är ungefär så här det går till.

– Han sa att de är väl lite hårdare mot mig än de brukar, därför att det inte är så vanligt att man har en kvinnlig överläkare i cellen. »De är säkert väldigt upprörda över att de

hört att du har dödat ett barn.«

– Det som har varit obehagligt för mina vänner och min familj var det som skedde när Elisabeth Brandt hade kommit ut från häktningshandlingen. Hon stod med ett leende och sa »ja, det är klart att hon blev häktad, det är ju ett barmhärtighetsmord hon har begått«. När jag såg det sedan förstod jag att redan innan man anhöll mig, så hade man bestämt att det var jag som hade gjort det här. Det fanns inga alternativ.

I april 2009 byttes åklagaren ut mot chefsåklagare Peter Claeson. Elisabeth Brandt sa i ett pressmeddelande att fokuseringen på hennes person blivit alltför stor.

När narkosläkaren släpptes ur häktet ville hon bara hem. Väl hemma möttes hon emellertid av en uppochnedvänd lägenhet.

– Polisen hade gjort husrannsakan hemma hos mig. När jag kom hem och började titta igenom lägenheten, såg jag att min dator var borta. Och de hade plockat ner alla tavlor och varit och rotat runt bland alla kläder. Veckan innan hade jag fått en del av ett styckat rådjur av mina vänner som jagar, och hade precis stoppat in det i ett litet frysskåp. När jag öppnade frysen såg jag att de hade tagit ut en bit av det frysta rådjuret. De trodde väl att jag hade barn nedfrusna ... Överallt, precis överallt, hade de varit. Vad letade de efter? Tiopental?

Narkosläkaren säger att hon aldrig fått någon förteckning över vad de tagit i beslag, trots att hon har begärt det.

– Efter ett tag frågade de min advokat om jag ville ha tillbaka min dator, de hade gått igenom den. Jag har inte haft något konstigt på min dator, så klart att jag ska ha tillbaka den, sa jag. Då hade de tagit datorn, men inte hårddisken.

Narkosläkaren säger att hon fick täcka för alla fönster i lägenheten ef-

tersom det var journalister överallt. De stod på gatan och satt i bilar utanför, och de knackade på. Porten var låst, men de tog sig in ändå.

– De stod och ropade i brevlådan och stoppade ner små lappar att jag skulle ringa dem och att de ville ha kontakt. De såg väl att det lyste när de öppnade brevlådan. »Hallå, vi vet att du är hemma, hallå, hallå!«

»Han sa att de är väl lite hårdare mot mig än de brukar, därför att det inte är vanligt att man har en överläkare i cellen.«

Narkosläkaren berättar att hennes vänner fick komma och eskortera henne när hon skulle någonstans.

– Eller så åkte jag taxi, jag sprang ut till taxin.

Narkosläkaren tänkte att det hela skulle gå över när fallet snart inte var aktuellt längre, att det skulle komma andra nyheter nästa vecka. Men uppmärksamheten och jakten har pågått sedan dess, säger hon.

– Det har varit väldigt, väldigt jobbigt. Jag fick hotbrev också, i brevlådan och via nätet. Mordhot. Långa tider gick jag inte ut om jag inte hade någon med mig. Och min bil blev påkörd på gatan. Bara den. Blev jätteförstörd vid flera tillfällen. Folk stod i mörkret och väntade på mig. En journalist stod i källaren, och när jag skulle ut på kvällen med hundarna, så hoppade hon fram och stoppade en mikrofon framför näsan på mig »jag vet att det är du, vad har du att säga?«. Då bestämde jag mig för att flytta. Det var inte värt att bo i stan.

Narkosläkaren beskriver att hon inte längre kunde känna sig trygg ens i sitt eget hem efter att hennes namn, personnummer och adress lagts ut på Internet.

– Så det var inte så konstigt att det kunde skrivas brev och ringas. Jag spärrade telefonen, och när jag flyttade så blev det bättre.

Nu bor hon långt ute på landet i en bostad som hon skaffade när hon sålde sin lägenhet inne i Stock- ➤

holm. Men narkosläkaren påpekar att flytten ju var påtvingad av den situation som var och dessutom har inneburet att hennes sociala nätverk blivit mycket mindre. Däremot säger hon att hon genast kände sig trygg i sitt nya hus.

– Även om min nya adress också har legat ute på nätet. Men jag tänkte att det är svårare att hitta mig i skogen än i centrala Stockholm.

Dagen efter att narkosläkaren släpptes ur häktet så gick hon till jobbet.

– Jag ville till jobbet för att hälsa på alla mina arbetskamrater. Det var väldigt viktigt att komma upp dit och prata med dem och med mina fackliga representanter, som jag fått väldigt bra stöd av hela tiden.

– Jag fick ju direkt stöd också från kollegerna. Dessutom från massor av kolleger runt om i landet, många som inte kände mig. Jag fick brev och sms och mejl och små paket från alla möjliga människor, kända och okända. Det var skönt, för jag kände att jag inte var det här monstret som jag var framställd som.

Till att börja med träffade narkosläkaren sin advokat i stort sett varje dag, mycket för att förstå vad rättsprocessen innebar. Fortfarande var hon inställd på att det hela skulle bli något kortvarigt.

– Det här skulle handläggas snabbt eftersom det var ett litet barn det gällde. Då ska man handlägga det fort. Men tiden gick, och så skulle åklagaren bestämma sig för om han skulle väcka åtal eller inte. Och det blev uppskjutet och uppskjutet.

Efter ett tag fick narkosläkaren och hennes advokat ut de ljudband som tagits upp av samtal mellan polis och rättsläkaren, som hade skrivit intyget, och polisens samtal med den rättskemiska avdelningen.

– När jag hade lyssnat på dem så förstod jag hur det hade kunnat bli så här tokigt. För det var ju tokigt alltihop. Fria fantasier!

Narkosläkaren är kritisk till att rättsläkaren i samtal med polisen gav sig in i resonemanget kring hur intensivvård fungerar, hur journa-

ler förs och indikationer för tiopental. Narkosläkaren anser att såväl rättsläkaren som rättskemisten gick långt utanför sina kompetensområden.

– Var finns rättssäkerheten?

– Min advokat och jag överklagade och skrev papper, skrev och skrev ... Under de här två åren och nio månaderna så har jag väl jobbat i snitt säkert 20–30 timmar i veckan.

Ta reda på fakta och skriva.

Förstå och förklara för min advokat, prata med olika experter och skriva. Det har varit ett jättejobb.

Narkosläkaren säger att det tog ungefär ett år innan hon insåg att hon stod inför en lång och omfattande process.

– Alla skrivelser som advokaten och jag gjorde fick bara »nej, nej!». Och åklagaren tog inte upp det och brydde sig inte om det, och vi försökte föra in mer och mer; tala om att det här har ni missat och det här borde kollas upp, men det var ingen som lyssnade.

Den 1 februari 2010 väckte åklagaren åtal, och så småningom bestämdes att rättegången skulle inledas den sista maj.

– Då hade vi hela våren försökt få en revision av RMV, rättskemi. Det var jättemycket jobb. Vi fick avslag från RMV, och vi fick avslag från åklagaren. Till sist tog vi det till tingsrätten, och de sa ja. Det här var ju jätteviktigt.

I slutet på maj lade Olof Beck, professor i analytisk klinisk farmakologi, som på uppdrag av narkosläkarens försvarsadvokat deltagit i revisionen av Rättsmedicinalverkets handläggning av ärendet, fram sin rapport. Den var mycket kritisk.

– Granskningen var fantastisk. Den pekade på fel som jag hade påtalat för Björn [Hurtig] hela tiden. När han också började förstå det, så insåg vi att det inte skulle bli så lätt, det

skulle ta lång tid och vi skulle få kämpa ännu mer. Och Björn började prata om en rättsskandal. Han fick på sitt håll stöd från många kolleger och juridiskt skolade människor, och jag fick från mitt håll.

Narkosläkaren säger att det var tur i oturen att hon har jobbat så pass länge och dessutom är forskare och därmed van vid att ifrågasätta,

»Även om min nya adress också har legat ute på nätet. Men jag tänkte att det är svårare att hitta mig i skogen än i centrala Stockholm.«

läsa mellan raderna, att leta litteratur och referenser.

– Jag hittade väldigt mycket som aldrig Rättsmedicinalverket, rättskemi och rättsmedicin har tittat på. De har inte läst vad som finns i litteraturen. Det har gjort mig jätterädd. Advokaten bad att få deras referenser för att få veta vad de grundar sina slutsatser på och massa andra frågor. Men vi fick aldrig några svar.

Efter kritiken av RMV så begärde såväl försvarsadvokaten som åklagaren mer förberedelsetid, och lagmannen vid Solna tingsrätt beslöt att skjuta upp rättegången. Åklagaren vände sig till Socialstyrelsens rättsliga råd för att få svar på om det verkligen fanns anledning att ifrågasätta analysvaren från RMV. Och narkosläkaren fick fortsätta sitt liv i väntan och ovisshet.

– Jag har klarat att hålla ihop för jag visste att jag inte har gjort någonting, och jag har haft fantastiska arbetskolleger, vänner och familj som har ställt upp, och så har jag haft ett väldigt stöd av Björn Hurtig. Vi har haft kontakt flera gånger i veckan och pratat jättemycket.

Narkosläkaren vill i nuläget inte kommentera något om sina anställningsförhållanden under tiden för utredningen och efter rättegången.

– Jag har haft kontinuerlig kontakt med mina arbetskamrater. Det är allt jag vill säga.

Hon berättar att hon vid några

tillfällen sökt andra tjänster på olika ställen i Sverige men inte fått någon ny anställning.

– De har förklarat att fastän jag är mest meriterad så kan man inte/vill man inte anställa mig när jag har ett åtal hängande över mig. Från Socialstyrelsen har man sagt att jag ska behandlas som vilken legitimerad läkare som helst, för jag är inte dömd. Men i praktiken har det inte varit så.

Narkosläkaren är docent och berättar att hon tidigare haft uppdrag inom forskning och undervisning på Karolinska institutet men inte fått fortsätta med det.

– Jag har blivit förbjuden av rektor att fortsätta mina engagemang. Jag har väldigt tydligt fått det klart för mig att jag inte är välkommen där.

Narkosläkaren säger att hennes forskning har fått läggas ner helt och hållet.

– Jag har inte heller kunnat handleda eller vara aktiv på något sätt. Det är väldigt tråkigt, och det har varit oerhört jobbigt.

Narkosläkaren berättar att hon även suttit med i den regionala etikprövningsnämnden i Stockholm.

– Där blir man utsedd av utbildningsministern, det låter väldigt fint. Men jag blev uppringd av sekreteraren på Utbildningsdepartementet, som sa att jag inte fick delta i

– Från början var det väldigt filtererad fakta som kom ut, och har man bara läst den så ...

Utifrån narkosläkarens berättelse låter det som att de som sitter på positioner med makt att besluta inte riktigt har vågat stå upp för tanken att man är fri och oskyldig tills man är fälld.

– Nej, så är det, säger narkosläkaren.

Socialstyrelsens rättsliga råd anlätade den norska rättstoxikologen Jørg Mørland som vetenskapligt råd för att granska RMV:s hantering av ärendet. I sitt yttrande uttryckte han tvivel över många av RMV:s slutsatser, bland annat ansåg han att den rättskemiska avdelningens kvantifiering av tiopental var osäker, han uttryckte också osäkerhet kring vilka nivåer av tiopental som funnits i flickans blod i dödsögonblicket och var tveksam till slutsatsen att flickan levte då tiopental tillfördes. Många trodde att det skulle leda till att åklagaren lade ner fallet eftersom alternativa förklaringar till att tiopental hittats i flickans blod förts fram. Men han stod fast och lade till »i andra hand försök till dråp« i gärningsbeskrivningen. I april 2011 bestämdes att rättegången skulle inledas i mitten av september.

Narkosläkaren hade en god vän och en kollega på plats under rättegångsdagarna.

– Det var viktigt att de var där.

Det var viktigt att höra hur de upplevde mig och alla vittnena och det som pågick, och min arbetskamrat var viktig för hon kunde se det från den medicinska sidan.

Narkosläkaren beskriver hur hon inför rättegången kände att hon måste tro på sin sak och utstråla den säkerhet som hon visste fanns där.

– Det här var det första tillfället som jag skulle få säga inför andra vad som hade hänt och inte hänt, göra

klart vad min ståndpunkt och min syn på det hela var. Nu visste jag att jag skulle få berätta. Och jag visste att Björn Hurtig var mycket väl förberedd, och vi hade väldigt bra vittnen.

Under de första dagarna dolde narkosläkaren sig under en svart sjal på grund av mordhoten hon fått och för att hon var rädd att åhörarna skulle fotografera i rättssalen, trots att det inte är tillåtet.

– Men jag blev väldigt väl bemött av rätten. Domaren var väldigt noga med fotoförbudet, och jag behövde inte gå in och ut tillsammans med allihopa, utan fick vara på ett annat ställe.

Narkosläkaren säger att det kändes underligt att möta föräldrarna i rätten eftersom hon upplevde att de hade haft en bra kommunikation under vårdtiden.

– De hade förmedlat till mig att de tyckte att det hade varit bra, att de hade fått svar på allt. Att då se dem med helt andra förutsättningar var väldigt konstigt.

Narkosläkaren visste ju inte förrän långt senare att föräldrarna tre veckor efter att flickan dött gått till polisen för att få en obduktion till stånd, något som de hoppades skulle ge svar på varför flickan inte hade någon hjärna kvar, vad som hänt den senaste tiden före bortgången och varför hon dog.

– De var ju på ett återbesök. Jag önskar att de skulle ha ringt igen i stället. Till mig eller någon på neonatalavdelningen, som de hade förtroende för, gått igenom hela journalen och diskuterat, innan de tagit beslutet att polisanmäla.

En obduktion gjordes efter polisanmälan, och det preliminära utlåtandet från rättsläkaren angav att flickan dött i sviterna efter sin hjärnblödning. Därefter lades förundersökningen ner. Rättsläkaren skickade också iväg ett blodprov om 3 ml till RMV:s avdelning för rättskemi för analys. Det var utifrån den analysen, där RMV hävdade att man funnit 2000 mikrogram tiopental/gram lårblod, som rättsläkaren drog slutsatsen att dödsfallet var att

»Jag hittade väldigt mycket som aldrig rättsmedicinalverket, rättskemi och rättsmedicin har tittat på. De har inte läst vad som finns i litteraturen. Det har gjort mig jätterädd.«

sammanträdena som hålls regelbundet. Jag bad att få skriftligt på det, men det fick jag inte.

– Utbildningsdepartementet sa att de inte vill ha KI:s namn nedsvärtat.

Narkosläkaren säger att hennes egen tolkning är att fallet till att börja med inte framställdes till hennes fördel. Hon menar att hon redan från första början betraktades som dömd i medierna.

betrakta som onaturligt till följd av överdosering av annan person. Därefter tog rättsläkaren kontakt med åklagaren, och förundersökningen återupptogs i början av februari 2009.

Narkosläkaren säger att hon tycker att familjen har blivit lurad.

– Det är fruktansvärt. De skulle få svar på vad som hände sista veckan, sa deras målsägarbiträde. Rättegången handlade inte om vad som hände sista veckan, den handlade om vad som hände i dödsögonblicket. Målsägarbiträdet och åklagaren satte upp högre mål och förväntningar hos föräldrarna än vad de fick.

Narkosläkaren menar att hon själv hela tiden haft bilden klar för sig, av vad som egentligen hänt flickan, varför man hittade tiopental i hennes blod trots att hon inte fått det läkemedlet under de sista timmarna i livet.

– Hon har vid ett flertal tillfällen, dagarna innan hon dog, fått tiopental av andra kolleger på BIVA, som inte noterade det i journalen. Det framkom ju också under rättegången, så det är inte jag som är skyldig till de postmortal tiopentalnivåerna.

Narkosläkaren säger att det här var en flicka med svåra kramper som inte gick att häva och att man dessutom inte vet hur en så här gravt hjärnskadad flicka reagerar på tiopental. Hon poängterar att just det har många, bland annat Jörg Mørland, påpekat.

»Kom ihåg att det inte har kommit fram ett enda bevis mer från åklagarsidan än vad som fanns vid häktningssförhandlingarna. Ingenting mer.«

– Det var skönt att läsa det. Det kanske inte passerar in genom blod-hjärnbarriären, och flickan kunde kanske inte kliniskt svara på tiopental. Det är inte konstigt att man har kunnat visa tiopental i blodprovet, men koncentrationen är helt tossig.

– Och glöm inte att det fanns bara blod till en analys. Det fanns alltså inget B-prov, och man har därför aldrig kunnat kontrollera analysresultatet från ursprungsprovet. De kontrollanalyser man gjort på rättskemi är på ett utspätt prov som underkänts av både professor Beck och Mørland. Så »säkra« var rättskemis resultat! Och jag undrar om det finns andra som blivit dömda på de lösa grunder som finns hos RMV.

Narkosläkaren antecknade i händigt under rättegångens alla åtta dagar.

– Jag tittade på föräldrarna också men tänkte att jag måste koncentrera mig på fakta nu, jag måste försöka bortse från det emotionella, för det har jag gått igenom under de här åren. Så jag försökte lyssna kritiskt på vad de andra sa för något, jag försökte att inte tänka så mycket på besvikelse eller ilska.

Narkosläkaren lägger stor skuld på åklagaren. Att hon själv, men även flickans familj, fått gå igenom hela den här processen.

– Jag hade ju läst alla vittnesmålen innan rättegången, och alla som kom ifrån de anhöriga var ju lite olika. Och det var inte så starkt som åklagaren hade framställt det. Men åklagaren hade sagt i olika intervjuer att det skulle komma fram väldigt mycket

nytt under rättegången. Jag satt och väntade. När kommer det här nya? När kommer de här

väldigt graverande sakerna för mig? Men de kom aldrig och det var skönt, för då förstod jag att det kanske varit skrämseltaktik.

– Kom ihåg att det inte har kommit fram ett enda bevis mer från åklagarsidan än vad som fanns vid häktningssförhandlingarna. Ingen-

ting mer. Det som kommit fram har kommit från försvarsadvokaten och mig. Revisionen av RMV, expertutalen, referenser och så vidare.

Narkosläkaren säger att hon tänkt mycket på hur det kunde bli så här, varför åklagaren fortsatte att driva processen, trots att egentligen inga nya uppgifter som styrkte hans sak lades fram. Hon säger att hon gått ett steg tillbaka och anser att det bland annat är rättsläkarens tvärsäkerhet och bristande förståelse för till exempel hur in-

»Målsägarbiträdet och åklagaren satte upp högre mål och förväntningar hos föräldrarna än vad de fick.«

tensivvård fungerar och hur man använder tiopental som det bygger på. Narkosläkaren tror att det hela blev en så stor grej när rättsläkaren sedan pratade med rättskemi och med åklagaren.

– Och sedan gick åklagaren ut och sa att det är ett barmhärtighetsmord och att jag hade gjort det med uppsåt. Det blev något som spann vidare. En hönsgård av en fjäder. Jag tror att det var svårt att bromsa det. Prestigen blev viktigare än att förstå.

Narkosläkaren önskar att åklagaren i stället hade börjat med ett samtal med henne innan man behövde slänga henne i en cell.

I samtalet med polisen uppgav rättsläkaren också att hon haft svårigheter att få ut journaler från flickans sista tid i livet. Tillsammans med dem som förhörde henne konstateras att det är »jättekonstigt«.

– Där blir jag utpekad som att jag har fifflat med journalerna, undanhållit papper. Jag har inte gjort någonting fel utan exakt som man ska. Journalerna finns där. Rättsläkaren har suttit och pratat med polisen om hur man gjorde förr, som om vi fortfarande hade pappersjournaler. Vi har bara datajournaler, men det är ingen som har lyssnat på mig

när jag har sagt att vi har flera data-system.

Narkosläkaren säger att det faktum att hon inte givit flickan tiopental, och därmed heller inte noterat något sådant i journalen, har polisen tolkat som att hon försökt dölja något.

– Jag gav henne bara en morfin-infusion, och det har jag antecknat i journalen.

När flickan i ett tidigare skede fått tiopental, något en sjuksköterska vittnade om under rättegången, och det trots allt inte har noterats i journalen, så menar narkosläkaren att det också tolkats till hennes nackdel.

– Det blir ingen logik!

– Jag vet ju att man i vissa situationer kan glömma bort att skriva i journalen, och det vittnade flera om under rättegången. Men det går inte att sticka under stol med att om mina kolleger hade varit mer korrekta med journalföringen så hade jag inte hamnat i den här situationen.

Narkosläkaren tror att de som gav flickan tiopental under hennes sista dagar och ändå glömde att notera det, inte har vågat träda fram och korrigera det i efterhand.

– Hela den här cirkusen har gjort att alla är jätterädda. Men det blev oerhörda konsekvenser av det för mig. Hade man kunnat klarlägga det här i tid så hade det inte behövt bli så här.

Den 21 oktober i år föll så tingsrättens friande dom. Åtalet ogillades eftersom analysresultaten från RMV inte kunde anses tillräckligt tillförlitliga. Det gick enligt tingsrätten inte att säga hur hög koncentrationen av tiopental var, och det gick heller inte att utesluta att förekomsten av tiopental hos flickan berodde på vården under flickans sista dagar i livet. Dessutom skrev tingsrätten att man inte funnit att narkosläkaren skulle ha gjort något som inte varit medicinskt motiverat.

– Jag är väldigt tacksam för den dom som har skrivits, att nämndemännen och domaren verkligen satte sig in i och förstod mer än vad många andra gjorde. Det känns bra att domen är väldigt klar och tydlig, det

finns inget som hänger kvar över mig. Men skadan, de förlorade åren, dem får jag inte tillbaka på något sätt.

Narkosläkaren säger att tre år är en lång tid.

– Eller 984 dagar, som det var från att jag greps till det att domen vann laga kraft. Det är väldigt långa dagar i ett sådant sammanhang. 984 dagar som åklagare och RMV stulit från mig!

Narkosläkaren beskriver sitt liv under alla dessa dagar som en flykt.

– Man orkar inte träffa människor, man vill bara ha de närmaste omkring sig. Orkar inte prata med folk, inte förklara eller försvara.

Hon beskriver hur hon har blivit vaksam och försiktig, ja, rent otrevlig, om det kommer fram en okänd människa som vill fråga om något.

– Och så fort jag ser en polisbil så mår jag riktigt, riktigt illa.

Narkosläkaren säger att om den här historien kan leda till något gott, så skulle hon önska att man aldrig får hålla polisförhör med sjukvårdspersonal i en liknande situation, utan att det finns sjukvårdsutbildade med.

– Som förstår vad man säger, som förstår situationen. Ingen av poliserna hade över huvud taget sett salen där detta skulle ha hänt. Ingen har sett ett sjukt barn. Hur ska man då kunna anklaga någon och ställa adekvata frågor? Man måste få ha en tolk med när man inte förstår varandra!

Islutet på oktober samlade narkosläkaren många av sina vänner och kolleger för att tacka för deras stöd, men också för att själv göra ett symboliskt avslut av det som varit och ett avstamp inför det som kommer. Nu vill hon framåt.

– Framåt är att komma tillbaka så gott det går till mitt gamla liv, till att kunna vara en bra doktor.

Narkosläkaren säger att det är möjligt att patienter eller föräldrar kommer att reagera, men att det inte finns något annat att göra då än att säga att det är över.

– Och att det aldrig har varit något mer än en uppdiktad historia från polis, åklagare och RMV.

– Det kommer naturligtvis att hända. Men jag har också fått brev från före detta patienters föräldrar, och från många som inte känner mig, som skriver att de aldrig skulle tveka om att överlämna sina barn till mig. Kanske tänker de också att jag är extra försiktig, extra noggrann, när jag vet vad det kan bli för tokigheter.

Narkosläkaren säger att hon inte är rädd för att arbeta med döende patienter igen.

– Vi har upparbetat en rutin, den känner jag mig trygg i efter att ha pratat så pass mycket med kolleger om vad jag gjorde, och de har sagt att det är precis så här vi gör på barn-IVA.

Nu vill narkosläkaren sluta gräva ner sig i det som har hänt.

– Jo, jag kan prata om det för jag

»Framåt är att komma tillbaka så gott det går till mitt gamla liv, till att kunna vara en bra doktor.«

har inget att dölja, men jag kan inte leva med en stämpel i pannan: »Det är jag som är 'barnläkaren'«.

Hon säger att det har varit viktigt att det har hetat »barnläkaren« i kvällspressen.

– För det här har inte varit riktigt, det har bara varit en tokig historia, och jag är ingen barnläkare, jag är narkosläkare, intensivvårdare, och det ska jag fortsätta vara!

Sara Gunnarsdotter

sara.gunnarsdotter@lakartidningen.se

Narkosläkaren har undanbett sig all slags fotografering och publicering av namn.

LÄS MER På vår webbplats kan man läsa alla artiklar om Astrid Lindgren-fallet.